

Форми роботи педагога з родинами

Рекомендації по проведенню батьківських зборів

1. Батьківські збори мають освічувати, а не констатувати помилки і невдачі дітей.
2. Тема зборів має враховувати вікові особливості дітей.
3. Збори мають носити як теоретичний, так і практичний характер: розбір ситуацій, тренінги, дискусії тощо.

Етапи підготовки до батьківських зборів

1. Вибір теми зборів.
2. Визначення мети батьківських зборів.
3. Вивчення педагогами і організаторами зборів науково-методичної літератури за проблемою, що розглядається.
4. Проведення мікродослідження серед дітей і батьків (анкетування, бесіди, тестування).
5. Визначення виду, форми, етапів батьківських зборів. Способів і прийомів спільної роботи його учасників.
6. Запрошення батьків та інших учасників зборів.
7. Розробка рішення зборів, його рекомендацій, пам'яток батькам.
8. Обладнання і оформлення місця проведення батьківських зборів.

Зазвичай батьківські збори проходять традиційно – доповідь спеціаліста на певну тему і обговорення організаційних питань. Як правило, на зборах такого типу батьки не проявляють ніякої активності. А пасивність – це показник або незацікавленості, або того, що сама форма проведення зборів не схиляє до висловлювань з боку батьків. Це говорить про те, що необхідно терміново переглянути форми проведення батьківських зборів.

Доцільно батьківські збори проводити у формі вечора запитань і відповідей. Вони являють собою концентровану педагогічну інформацію за різноманітними питаннями, які часто носять дискусійний характер, і

відповіді на них нерідко переходять в гаряче, зацікавлене обговорення. Роль вечорів запитань і відповідей в озброєнні батьків педагогічними знаннями полягає не тільки в самих відповідях, що само по собі дуже важливо, але також і в формі проведення цих вечорів. Вони мають проходити як невимушене, рівноправне спілкування батьків і спеціалістів, як уроки педагогічних роздумів.

Батькам не пізніше, ніж за місяць оголошується про проведення вечора. Протягом цього часу психолог, вчитель, соціальний педагог мають до нього готуватися: збирати запитання, групувати, розподіляти їх в педагогічному колективі для підготовки відповідей. На вечорі запитань і відповідей бажана присутність більшості членів педагогічного колективу, а також спеціалістів – медиків, юристів, соціальних педагогів, психологів тощо, в залежності від змісту запитань.

Постає необхідність у визначенні способів організації надходження запитань від батьків. На батьківських зборах повідомляють час проведення вечора запитань і відповідей, надаються можливість продумати запитання і зафіксувати їх на папері. Також у батьків є можливість продумати запитання дома і віддати педагогу пізніше. Вечора запитань і відповідей виконують освітню функцію, а також функцію педагогічної пропаганди.

Здійснюючи педагогічну пропаганду, можна використовувати сполучення різних видів наочності: стенд, полиця чи стіл для демонстрації дитячих робіт, педагогічної і художньої літератури, спеціально об лаштовані вітрини, паспарту. Щоб систематизувати зміст куточка для батьків, можна розташувати матеріал по розділам, а для оновлення текстів встановити приблизний час їх зміни. Наприклад,

у розділі „Чим ми сьогодні займалися” коротко розповідається про заняття дітей протягом дня, демонструються дитячі роботи. Матеріали розділу змінюються щоденно;

у розділі „Чим живе група” вчителі розповідають, які справи, прогулянки,

екскурсії, свята чекають на дітей у цьому місяці. Тут же можна написати про те, яку участь у цих заходах можуть взяти батьки, що і до якого терміну приготувати дитині. Матеріали цього розділу можна оновлювати раз на місяць;

розділ „Поради і рекомендації” не дає батькам систему знань з педагогіки, але повідомляє необхідну педагогічну інформацію, прилучає батьків до питань виховання. Зміст порад і рекомендацій доцільно співвідносити з тим програмним матеріалом, який у даний момент дається дітям. В цьому розділі можна висвітлювати кращий досвід сімейного виховання. Матеріали цього розділу змінюються раз на 2-3 місяця;

Найбільшою популярністю в батьків користуються розділ „Про наших дітей”. В ньому розповідається чого досягли діти, що вони узнали, навчилися робити;

у розділі „Картотека добрих справ” (або „Довідковий”, „Інформаційний”) у той чи іншій формі знаходить відображення діяльність батьківської громади, батьківського комітету. У цьому ж розділі можна дати необхідні для батьків відомості: години прийому лікаря, директора, бухгалтера; телефон, адресу установи об’яви різного характеру. Цей розділ оновлюється у міру необхідності. Таким чином, раз на квартал весь матеріал „Куточка” змінюється повністю.

Організуючі роботу з батьками сучасні педагоги використовують як традиційні, так і нетрадиційні форми і методи, так і новаторські, нетрадиційні. При цьому акцент ставиться на активних методах взаємодії батьків із спеціалістами. Найбільш розповсюдженими методами є такі:

фронтальні та індивідуальні опитування батьків;

вивчення соціального портрета родин вихованців;

групові зустрічі у формі „круглих столів”, дискусій, диспутів;

лекторії, семінари;

організація днів відкритих дверей, днів щасливої родини для батьків;

активізація діяльності інформаційних корзин, інформаційних листів, телефону довіри;
спільне проведення дозвілля;
цільові та спонтанні бесіди;
зустрічі з членами сімей вихованців;
групові зустрічі-практикуми з елементами тренінгу;
театралізовані вистави для дітей з участю батьків (де батьки виступають в якості виконавців головних ролей);
організація конкурсів сімейних талантів;
складання генеалогічного дерева сім'ї, родинних альбомів;
наочна пропаганда, консультації;
організація клубів, ділових ігор тощо.

Новим цікавими та ефективними формами співпраці з батьками є **групові семінари, практикуми, тренінги**. Такі форми роботи передбачають як теоретичне ознайомлення з проблемою, так і практичні виходи з конкретних ситуацій (наприклад програвання ситуацій самими батьками). Ефективною є паралельна робота з дітьми по тій же проблемі. На тій основі можна наочно розглянути подвійність ситуації, виявити позицію дитини і дорослого. Робота тренінгової групи передбачає серію занять-практикумів. Деякі з них можуть включати спільну творчість дітей і батьків.

Простором для творчості є **ділові ігри**. Вони максимально наближають учасників гри до реального стану, формують навички швидкого прийняття педагогічно вірних рішень, уміння вчасно побачити та виправити помилку. Немає конкретної, вузько спрямованої схеми проведення ділових ігор. Все залежить від компетентності, здібностей і вигадки керівників ділової гри.

Приблизна структура гри така:

- Підготовчий етап, який включає в себе визначення мети, задач гри, організаційних правил, що регламентують хід гри, вибір дійових осіб у

відповідності до ролей, підготовку необхідного наочного матеріалу і обладнання.

- Хід гри – виконання учасниками необхідних правил і дій.
- Підсумок гри виражається в аналізі її результатів.

Метою ділових ігор є вироблення і закріплення певних навичок, уміння попередити конфліктні ситуації. Ролі у ділових іграх можуть розподілятися по-різному. Темою ділових ігор можуть бути різні конфліктні ситуації. Як приклад, вони можуть бути спрямовані на взаємодію майбутніх першокласників і батьків, в яких буде відбиватися прийняття нової соціальної ролі дитини, її нових домашніх обов'язків тощо.

Класні керівники відпрацьовують основну стратегію і тактику взаємодії, допомагають батькам у вирішенні протиріч сімейного виховання, коригування впливів навколишнього соціального середовища. Успіху добивається той педагог, який здійснює перехід до принципово нових форм стосунків: „освітній заклад робить педагогічний процес більш вільним, гнучким, диференційованим, гуманізує стосунки між дітьми, педагогами і батьками; створює такі умови, щоб у всіх учасників виховного процесу виникла особиста готовність відкрити самого себе в якій-небудь діяльності”.

Рекомендації батькам і педагогам

1. Подолати власний авторитаризм і побачити світ з позиції дитини.
2. Пам'ятати, що дитина – унікальна особистість. Тому неприпустимо порівнювати її з іншими дітьми. Необхідно цінити її індивідуальність, підтримувати і розвивати дитину.
3. Знати сильні і слабкі боки дитини і враховувати їх.
4. Виявляти щире зацікавлення в діях дитини і бути готовими до емоційної підтримки.
5. У батьках і педагогах дитина має бачити людей, готових надати їй

особисту підтримку і прийти на допомогу.

6. Педагогам – виховувати в дітях безмежну повагу до батьків, які дали їм життя і приклали чимало душевних і фізичних сил для того, щоб вони росли здоровими і щасливими.
7. Батькам – формувати в дітей довіру до педагога, брати активну участь у корекційно-освітньому і виховному процесі.
8. Педагогам – враховувати побажання і пропозиції батьків.
9. Батькам і педагогам – поважати все, що створюється дитиною (розповідь, пісня, проробка, малюнок тощо), захоплюватися її ініціативою і самостійністю, що сприяє формуванню в дитині впевненості в собі і власних можливостях.
10. Батькам і педагогам виявляти розуміння, делікатність, терпимість і такт під час виховання і навчання дитини. Допомогати їй знаходити власну точку зору в різних ситуаціях і не ігнорувати її почуття та емоції.

Треба пам'ятати, що якщо:

- ❖ дитину постійно критикують, вона вчиться ненавидіти;
- ❖ дитину висміюють, вона стає замкненою;
- ❖ дитину хвалять, вона вчиться бути благородною;
- ❖ дитину підтримують, вона вчиться цінувати себе;
- ❖ дитина росте в докорах, вона вчиться жити з почуттям провини;
- ❖ дитина росте в терпимості, вона вчиться розуміти інших;
- ❖ дитина росте в чесності, вона вчиться бути справедливою;
- ❖ дитина росте в безпеці, вона вчиться вірити в людей;
- ❖ дитина живе в розумінні і дружелюбності, вона вчиться знаходити любов у цьому світі.

Діста для тих, хто хоче стати толерантним

Понеділок	Спілкуючись з людьми дивись їм в очі. Привітайся з усіма.
Вівторок	Намагайся не нав'язувати іншим свою власну волю. Вислухай їхню думку.
Середа	Зроби для кого-небудь добру справу так, щоб ця людина не узнала, що добро іде від тебе.
Четвер	Не виявляй до оточуючих такого ставлення, якого ти не хочеш відчути на собі.
П'ятниця	Намагайся гарно виглядати. Говори з усіма тихим голосом.
Субота	Запиши 5 позитивних якостей, які характеризують тебе і твою подругу.
Неділя	Знайди 3 приводи, щоб сказати „дякую” твоїм домашнім.

Заповіді для батьків

1. Не чекай, що твоя дитина буде такою, як ти, або такою, як ти бажаєш. Допоможи їй стати не тобою, а собою.
2. Не вимагай від дитини плати за все, що ти для неї зробив.
3. Не перенось на дитину свої образи, щоб з віком не їсти гіркий хліб. Адже що посієш, то й пожнеш.
4. Не стався до її проблем зверхньо. Життя дане кожному відповідно до сил, і будь впевнений – їй вона важка не менше, ніж тобі, а може, й більше, адже в неї немає досвіду.
5. Не принижуй.
6. Не муч себе, якщо не можеш зробити щось для своєї дитини. Муч, якщо можеш, але не робиш. Пам'ятай: для дитини зроблено недостатньо, якщо не зроблено все.
7. Умій любити чужу дитину. Ніколи не роби чужому те, що не бажав би, щоб робили твоїй.
8. Люби свою дитину будь-якою – не талановитою, невдахою, дорослою. Спілкуючись із нею, радій, тому що дитина – це свято, яке поки ще з тобою.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК.

Проблемні питання

1. Розкрити основні принципи сімейного виховання.
2. Чи повинен класний керівник приділяти достатню увагу вихованню дітей сім'ї? Обґрунтуйте свою відповідь.
3. Ваше ставлення до такої форми роботи як відвідання вчителем сім'ї учня?
4. Як повинен вчинити класний керівник у випадку повної відмови сім'ї співпрацювати зі школою?
5. Виділіть найбільш гострі сімейні проблеми, що впливають на виховання дітей.

I варіант. Проведення гри *«Ігрові методи оптимізації взаємодії вчителя батьками учня»*

Іноді вчителю досить нелегко спілкуватися з батьками «важких» учнів, які були викликані до школи. Якщо батьки займають оборонну позицію намагаються виправдати власне відокремлення від виховання своєї дитини, то вони наводять такі аргументи: «Ми зайняті на роботі, тому в нас немає часу для того, щоб виховувати свою дитину», «Ми випробували всі засоби, але нічого не виходить». Досить часто батьки займають наступальну позицію: «Школа винна в тому, що наша дитина така невихована». Іноді приходять батьки, які хочуть отримати допомогу: «Дитина нас не слухає, порадьте, що робити?»

Для побудови конструктивної розмови з батьками пропонуються вправи «Нейтралізація», «Взаємодія», «Рівність».

Вправа №1 «Нейтралізація»

Вправа «Нейтралізація» спрямована на поліпшення взаємодії в ході бесіди з батьками, які демонструють наступальну позицію чи позицію безпорадності. На першій фазі спілкування з батьками вчитель реалізує дію «опору» їх емоційному впливу. Для цього вчителю потрібно увійти в стан

«резервуара» – форми, яка не заповнена психологічним змістом Вашого співрозмовника. Емоційно не включайтеся у ситуацію Вашої розмови, намагайтеся бути психологічно незалежним від неї, підтримуйте в собі спокійний нейтралітет.

У першому випадку намагайтеся мовчки вислухати батьків і залишатися покірним, чемним. У другому випадку робіть вигляд, що уважно слухаєте свого співрозмовника, вставляйте нейтральні фрази типу: «Заспокойтеся», «Я Вас уважно слухаю», «Я Вас розумію».

Відчувши Вашу нейтральну позицію, емоції батьків потроху почнуть згасати. Потім вони заспокояться, у них почне формуватися психологічна готовність до конструктивної розмови з Вами.

Вправа №2 «Рівність»

Настає час для другої фази Вашої бесіди з батьками. Завдання педагога полягає в тому, щоб організувати рівноправну взаємодію з батьками, тому що поєднання зусиль педагога та членів сім'ї можливе тільки при взаємному визнанні позиційної рівності між батьками та педагогом. Перший крок у цьому напрямі має зробити вчитель, оскільки це входить до його компетенції та виявляє його професіоналізм.

Одним з ефективних засобів залучення батьків до співробітництва є наголошення на їх значимості в цьому процесі. Докладіть усіх зусиль для того, щоб пояснити батьку чи матері їх реальну роль у вихованні та розвитку дитини. В одній ситуації доведіть, що не можна орієнтуватися тільки на одну професійну кар'єру. В іншій – намагайтеся зруйнувати внутрішній егоцентризм батьків, їх зверненість тільки до своїх особистих проблем, покажіть, що зміст людського «Я» батьків складається не тільки з їх особистого життя, а й життя їх дітей. У третій ситуації зміцніть впевненість батьків в успіху в процесі виховання дітей.

Покажіть батькам своє добре ставлення до їх дитини. Позитивний психологічний контакт у спілкуванні вчителя з батьками учня виникає

швидко, якщо вчитель дає можливість зрозуміти батькам, що він симпатизує учню, бачить його позитивні риси.

Коли батьки зрозуміють, що вчитель турбується про їх дитину, тоді вони не будуть вдаватися до «психологічного захисту» і виявляють готовність до співробітництва з вчителем.

Вправа №3 «Взаємодія»

(Методика побудови конструктивного діалогу з батьками «важкої дитини»)

Мета бесіди: організація спільної виховної діяльності.

1. Обговорюйте проблему, а не риси характеру учня.

Бесіда вчителя з батьками учня не дає позитивного результату, якщо почнеться обговорення рис характеру учня, тому що для всіх батьків їх дитина є найкращою, обидві сторони розійдуться ворогами. Вчитель остаточно втратить підтримку батьків і буде змушений звернутися до адміністративних заходів впливу.

Щоб уникнути такого негативного результату, вчитель повинен спрямувати бесіду на обговорення проблеми виховання. Сформулюйте перед батьками психолого-педагогічний «діагноз» навчальної діяльності та поведінки учня. В силу яких об'єктивних і суб'єктивних обставин він погано вчиться, порушує поведінку та які виховні впливи потрібно організувати для того, щоб покращити ситуацію. Наприклад, дитина погано вчиться, тому що має проблеми з деяких шкільних предметів. Потрібно організувати допомогу в «підтягуванні» учня по цим предметам.

2. Враховуйте особисті інтереси батьків.

Досить часто в бесіді з батьками вчитель вимагає, щоб вони не активізували свою участь у вихованні дитини. Але ж чи можна сподіватись, батьки відразу ж після розмови з вчителем змінять свій спосіб життя.

Найбільш ефективною дією з боку вчителя є визнання права батьків в

особисте життя..

3. Не висувайте генетику на перший план.

Деякі вчителі висловлюють таку думку: «Цей учень неспроможний добре навчатися, тому що в нього батьки (алкоголіки, у в'язниці та ін.). Дійсно, від спадкових особливостей та умов, в яких живе дитина в сім'ї, є досить значним, але не вирішальним.

Критерії успішності бесіди з батьками учня

4. Вам вдалося запобігти протистояння та конфронтації.

5. Ви змогли втриматися від взаємних нарікань та образ.

6. Якщо Ви вдало сформулювали проблему виховання, і батьки зрозумів та погодились з Вами.

7. Якщо Ви обговорили ваші спільні з батьками дії по вирішенню виховної проблеми.

Завдання для слухачів: програти кожну із запропонованих вправ розподіливши ролі «батьків», «вчителя». Експертам оцінити успішність бесіди. Вчителя з батьками за поданими критеріями.

II варіант

Ділова гра

Тема: „Класні батьківські збори”.

Мета гри: колективне вирішення однієї з проблем сімейного виховання.

Правильна підготовка і успішне проведення гри залежать від таких умов: знання літератури з теми заняття, вміння творчо використовувати теорію і практику з даного питання.

Опис гри.

Це колективна гра, в якій беруть участь всі члени групи (підгрупи). Одного із слухачів викладач призначає вихователем (класним керівником), доручивши йому весь подальший процес підготовки до батьківських зборів. Це повинна бути жива дискусія, обмін думками з питань виховання дітей у сім'ї.

Ведучий (класний керівник) погоджує зі слухачами тему, питання зборів, розподіляє питання для обговорення серед «батьків», роль яких виконують слухачі.

Тактика гри – відчувати себе в ролі класного керівника, який хоче допомогти кожній сім'ї.

Інструкція ведучому

1. Детально вивчити рекомендовану літературу з даної проблеми. Підібрати суперечливі педагогічні факти, ситуації з теми, обраної заздалегідь.
2. Підготувати коротке вступне слово, в якому мотивувати постановку полемічних питань.
3. Фіксувати думки виступаючих, оцінювати їх ідеї.
4. Підвести підсумки дискусії та думок учасників.

Інструкція учасникам гри

1. Добре уявляти свою роль, вміти перевтілюватися.
2. Під час виступу демонструвати чіткий зв'язок між теорією та практикою відповідно до загальної ідеї дискусії; виступи повинні бути діловими, переконливими, обґрунтованими, грамотними.

Інструкція експертам

1. Вести спостереження за ходом дискусії, глибоко вивчити рекомендовану літературу, орієнтуватись у теорії та практиці проблеми, яка обговорюється.
2. Бути тактовним в оцінці дій усіх учасників гри.

Виділити головні ідеї у роботах вказаних авторів з проблем сімейного виховання в стислій формі. Висловити свою точку зору про авторську виховну систему. Виділити проблемні питання для обговорення.

III варіант

Педагогічні задачі

Задача №1

Після чергового пропуску уроків четвертокласником Юрою, класний

керівник сказав йому:

- Юра. Можна я сьогодні прийду до тебе в гості? Очі хлопчика округлилися:
- А що я натворив?
- Нічого. Просто хочу завітати до вас у гості, - сказав класний керівник.
- А ви нічого поганого не скажете?
- Чесне слово, ні, - сказав класний керівник і пішов у вчительську одягатися.

Вдома в Юри класний керівник почав розмову про шкільні справи, про те як збирали металобрухт, ходили на екскурсію на завод. Нічого поганого про Юру він не сказав. Після бесіди Юра проводить класного керівника і всім своїм виглядом показує, що візит учителя йому сподобався.

Які психолого-педагогічні вимоги слід знати і виконувати класному керівнику при відвідуванні сім'ї учнів і бесіди з батьками?

Задача №2

В четвертому класі з'явилась нова дівчинка. Жила вона з матір'ю та двома меншими братами. Мати мало турбувалася про дочку. Тому вона часом запізнювалася до школи, приходила неохайна. З учнями дівчинка майже не спілкувалася, погано вчилася.

Що б Ви порадили класному керівнику в такій ситуації? Вкажіть основні форми та методи роботи, класного керівника з дітьми з проблемних сімей.

Задача №3

На батьківських зборах батьки запропонували, щоб у класного керівника, вчителів-предметників кожного тижня були чітко визначені години прийом; батьків.

Як Ви ставитесь до такої пропозиції батьків?

Задача №4

В одній дружній сім'ї з'явилася така традиція – вечорами за чашкою чан обговорювались події дня. Всі разом переживали радощі та невдачі в житті кожного члена сім'ї. Багато розмов було про роботу матері – вона вчителька, про складні операції батька-хірурга.

Всі досягнення і невдачі дітей обговорювалися з такою ж зацікавленістю як і справи дорослих. І не тільки їх успішність, а також гуртки, спорт – усе викликало інтерес. У дім досить часто приходили однокласники дітей. Батько й мати з інтересом слухали про шкільне життя, брали участь в обговоренні подій.

Який вплив на виховання дітей мала атмосфера цієї сім'ї? Які моральні якості формуються у дітей у цій сім'ї?

Задача №5

До класного керівника за порадою прийшла мати однієї з учениць 10 класу. Хоча дівчинка добре вчилася, проте дочка зовсім не допомагала матері в робот по господарству. Які можливі причини такого становища?

Що б порадили Ви матері як класний керівник? Знання яких форм і методів трудового виховання дітей у сім'ї допоможе класному керівнику надати дійову допомогу в даній ситуації?

Задача №6

Батько восьмикласника Колі прийшов за порадою до класного керівника щодо виховання сина. Батько скаржився, що син не слухає його і матір, пізно ввечері приходять додому, на зауваження не реагує.

Що б Ви порадили цьому батькові як класний керівник? Знання яких форм і методів трудового виховання дітей у сім'ї допоможе класному керівнику надати дійову допомогу в даній ситуації?

Поради педагогам (Якщо до Вас прийшли батьки)

1. Намагайтеся уважно слухати Вашого співрозмовника.
2. Проявляйте зацікавленість розмовою – кивайте головою, промовляйте „так”, „угу”, утримайтеся від зауважень у ході розмови, а після монологу співрозмовника поставте йому кілька питань.
3. Уточніть, яке прохання чи вимогу Вас просять виконати. Якщо прохання чи вимога на Ваш погляд нереальні. Спробуйте знайти „золоту середину” у вирішенні ситуації. Якщо батьки продовжують наполягати на своїх вимогах, спробуйте довести ситуацію до абсурду.

„Кожній людині даний розум, який нею керує, і бажати, щоб кожний міркував так, як я, все одно, що бажати, щоб кожний був мого росту і мав мою будову тіла”.

4. Намагайтеся зберегти спокійний стан духу – Ви мудра людина і здатні впоратися з будь-якою ситуацією, але не намагайтеся одразу ж вирішити її.
5. Якщо після розмови у Вас залишився неприємний осад, спробуйте наступне:

вимийте дошку;

порвіть непотрібний папір;

проконтролюйте своє дихання – воно має бути глибоким, рівним, поєднайте своє дихання і рахунок до 10;

зручно сядьте на стілець, закрийте очі і спробуйте викликати приємний для Вас спогад;

якщо Ви стали почувати себе краще, то можете вийти в коридор, піднятися на другий поверх тощо;

6. Незалежно від результату Вашої бесіди пам'ятайте, що навколо Вас люди і вони не в чому не винні.

Ділова гра

„Чи вміємо ми спілкуватися?”

У класі почалася суперечка на підвищених тонах. Ваша реакція:

1. Не беру в ній участі.
2. Лише коротко висловлююся на захист тієї точки зору, яку вважаю правильною.
3. Активно втручаюся і „викликаю ”вогонь на себе.

Чи виступаєте Ви на зборах з критикою керівництва?

1. Ні.
2. Тільки якщо маю на це вагоме підґрунтя.
3. Критикую завжди і по будь-якому приводу.

Чи часто Ви сперечаєтесь з друзями?

1. Тільки жартома, якщо люди не ображаються.

2. Лише по принциповим питанням.
3. Суперечка – моя стихія.

Ви стоїте у черзі. Як Ви реагуєте, якщо хтось намагається пройти вперед?

1. Обурююся в душі, але мовчу: собі дорожче.
2. Роблю зауваження – треба ж вчити грубіяна гарній поведінці.
3. Проходжу вперед і починаю слідкувати за порядком.

Дома в обід подали недосолений суп. Ваша реакція.

1. Не буду здймати галас через дрібницю.
2. Мовчки візьму сільницю.
3. Не втримаюся від зауважень і, можливо, демонстративно відмовлюся від їжі.

На вулиці чи в транспорті Вам наступили на ногу...

1. З обуренням дивлюся на кривдника.
2. Сухо без емоцій роблю зауваження.
3. Висловлюся, не задумуючись над словами.

Хтось у сім'ї купив річ, яка Вам не подобається.

1. Промовчу.
2. Обмежуся коротким, але тактовним коментарем.
3. Скажу все, що я про це думаю.

Не поталанило, на вулиці в лотерею програли багато грошей. Як Ви до цього поставитеся?

1. Намагатимуся здаватися байдужим, але дам собі слово ніколи більше не брати участь в цьому.
2. Не буду приховувати прикрість, але поставлюся до цього з гумором, пообіцяю взяти реванш.
3. Програш зіпсує мені настрій, подумаю, як помститися кривдникам.

Оцінки „1” – 4 бали, „2” – 2 бали, „3” – 0 балів.

22–32 бали. Ви тактовні та миролюбні, ухиляєтеся від суперечок і конфліктів, уникаєте критичних ситуацій на роботі і вдома. Вислів „Платон мені друг, але істина дорожче” не може бути Вашим девізом. Вас інколи називають пристосованцем. Наберіться сміливості і, якщо обставини потребують, висловлюйтеся принципово, не дивлячись на особи.

12–20 балів. Вас називають конфліктною людиною. Але це перебільшення. Ви конфліктуєте, тільки якщо немає іншого виходу, коли всі інші засоби вичерпані. Ви здатні міцно відстоювати свою думку, не думаючи, як це відіб'ється на ставлення до Вас товаришів. При цьому Ви не „виходите за межі”, не принижуете до образ. Все це викликає повагу до Вас.

До 10 балів. Суперечки і конфлікти – це Ваша стихія. Адже Ви любите критикувати інших, а якщо чуєте зауваження у свою адресу – можете „з’їсти людину живцем”. Це критика заради критики. Не будьте егоїстом. Дуже складно доводиться тим, хто з Вами поруч. Ваша нестриманість відштовхує людей. Чи не тому у Вас немає справжніх друзів? Намагайтеся приборкати свій характер.

Основні завдання батьківського виховання:

- " розвиток талантів дитини;
- " навчання взаємодії – соціалізація;
- " моральне виховання: життєві цінності, базові принципи самовияву;
- " формування навичок саморегуляції і регуляції (управління) власною

життєвою ситуацією.

Щоб реалізувати поставлені завдання, батькам необхідно:

- " розуміти психологічні особливості своєї дитини;
- " знати і враховувати особливості вікового розвитку;
- " чітко усвідомлювати, яку «модель соціалізації» вони дитині

прищеплюють;

- " усвідомлювати, за якими принципами відбувається сімейна взаємодія;
- " прогнозувати, які наслідки може мати їхній педагогічний вплив.

ТЕСТ НА ВИЯВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКОГО СТИЛЮ СПІЛКУВАННЯ З ДИТИНОЮ (за Оленою Мерзляковою)

Щоб ви могли перевірити найпоширеніші способи спілкування з власною дитиною – пропонуємо виконати такий тест. Запропонована методика – спрощений і дещо модифікований варіант відомого в середовищі психологів тесту батьківського ставлення.

У нашому випадку її результати можна використовувати як додатковий привід для роздумів, але не як повноцінний психодіагностичний інструмент.

Нижче запропоновані деякі твердження, які відображають можливе ставлення батька або матері до власної дитини. Якщо ви згодні з тим чи іншим твердженням – зафіксуйте у бланку для відповідей поруч з номером твердження позначку «+» або «так».

Якщо не згодні – відповідно позначку «-» або «ні».

Бланк для відповідей

1.	7.	13.	19.	25.	31.	37.
2.	8.	14.	20.	26.	32.	38.
3.	9.	15.	21.	27.	33.	39.
4.	10.	16.	22.	28.	34.	40.
5.	11.	17.	23.	29.	35.	41.
6.	12.	18.	24.	30.	36.	42.

Текст опитувальника

1. Моя дитина подобається мені такою, яка вона є.

2. Основна причина капризів моєї дитини – це егоїзм, лінощі і впертість.
3. Я завжди зважаю на думку дитини.
4. Я завжди співчуваю своїй дитині.
5. Я мрію про те, щоб моя дитина досягла того, що особисто мені не вдалося в житті.
6. Моя дитина росте непристосованою до життя.
7. Я поважаю свою дитину.
8. Моя дитина часто робить такі вчинки, що заслуговують на осуд.
9. Батьки повинні не тільки вимагати від дитини, але і самі пристосовуватися до неї, ставитися до неї з повагою, як до особистості.
10. Потрібно якнайдовше тримати дитину подалі від реальних життєвих проблем, якщо вони її травмують.
11. Дитину з дитинства варто тримати у жорстких рамках, тільки тоді з неї виросте гарна людина.
12. Стосовно своєї дитини я часто відчуваю досаду.
13. Я охоче проводжу з дитиною свій вільний час.
14. Якщо проводити відпустку з дитиною, то неможливо нормально відпочити.
15. Я завжди беру участь в іграх і справах дитини.
16. Гарні батьки захищають дитину від труднощів життя.
17. Суворі дисципліна в дитинстві розвиває сильний характер.
18. Мені здається, що інші діти глузують з моєї дитини.
19. Я люблю, коли друзі моєї дитини приходять до нас додому.
20. Коли я порівнюю свою дитину з її однолітками, то вони здаються мені вихованішими і розсудливішими.
21. Я дуже цікавлюся життям своєї дитини,
22. Я намагаюся виконувати всі прохання і побажання моєї дитини.
23. Я вважаю своїм обов'язком знати все, про що думає моя дитина.
24. Моя дитина, як губка, усмоктує в себе все найгірше.
25. Я відчуваю дружні почуття стосовно дитини.
26. Моя дитина спеціально поводить себе погано, щоб дошкулити мені.
27. Діти рано починають розуміти те, що батьки можуть помилятися.
28. Я часто шкодую про те, що моя дитина дорослішає, і з ніжністю згадую той час, коли вона була ще зовсім маленькою.
29. Дитина повинна дружити з тими, хто подобається її батькам.
30. До моєї дитини постійно «липне» все погане.
31. Я поділяю захоплення моєї дитини.
32. Виховання дитини – це суцільні нерви.
33. Я часто визнаю, що у своїх вимогах і претензіях дитина по-своєму права.
34. Я захоплююся своєю дитиною.
35. Дитина не повинна мати секретів від батьків.
36. Я невисокої думки про здібності моєї дитини і не приховую цього від неї.
37. Прикрасі моєї дитини мені завжди близькі і зрозумілі.

38. Коли в компанії говорять про дітей, мені іноді стає соромно, що моя дитина не така розумна і здібна, як інші.

39. При прийнятті рішень в родині варто враховувати думку дитини.

40. Найголовніше – щоб у дитини було спокійне, безтурботне дитинство.

41. За суворе виховання діти потім дякують своїм батькам.

42. Моя дитина не в змозі зробити щось самостійно, і якщо вона це робить, то обов'язково щось виходить не так.

Обробка результатів

Підрахуйте кількість позитивних відповідей «так» за кожним рядком у вашому бланку-таблиці. У правій колонці ви можете прочитати, що означають бали за кожною з обраних 6 шкал.

Підрахуйте кількість «+» в кожному рядку								
1.	7.	13.	19.	25.	31.	37.	∑ «+»	Прийняття дитини
2.	8.	14.	20.	26.	32.	38.	∑ «+»	Відторгнення дитини
3.	9.	15.	21.	27.	33.	39.	∑ «+»	Кооперація
4.	10.	16.	22.	28.	34.	40.	∑ «+»	Симбіоз з дитиною
5.	11.	17.	23.	29.	35.	41.	∑ «+»	Контроль
6.	12.	18.	24.	30.	36.	42.	∑ «+»	Ставлення до невдач

Шкала «Прийняття дитини» та «Відторгнення дитини»

В ідеалі шкала «Прийняття дитини» повинна набрати якнайбільше балів, а шкала «Відторгнення» – якнайменше або зовсім не набрати. Та в реальному житті не все буває ідеально. Порівняйте кількість набраних балів за цими показниками. Яка тенденція переважає у вашому випадку?

Високі бали за шкалою (6–7) «Прийняття» свідчать про те, що батько або мати має виражене позитивне ставлення до дитини. Дорослий приймає дитину такою, яка вона є, поважає і визнає її індивідуальність, схвалює її інтереси, підтримує плани, проводить з нею чимало часу і не шкодує про це.

Високі ж бали за шкалою «Відторгнення» свідчать про те, що доросла людина відчуває стосовно дитини частіше негативні почуття: роздратування, злість, досаду. Такий дорослий частіше вважатиме дитину невдахою, не вірить у її майбутнє, низько оцінює її здібності і нерідко своїм ставленням травмує дитину.

Шкала «Кооперація»

Високі бали за шкалою «кооперація» (7–8 балів) є ознакою того, що дорослий виявляє щирий інтерес до того, що цікаве дитині, високо оцінює її здібності, заохочує самостійність та ініціативу, намагається бути з нею на рівних. Такі батьки, як правило, довіряють своїм дітям та намагаються зрозуміти їхню точку зору під час вирішення суперечливих питань.

Низькі бали по цій шкалі (1–2 бали) свідчать про те, що дорослий стосовно дитини поводить навпаки і не може претендувати на роль гарного педагога.

Шкала «Симбіоз»

Високі бали за шкалою «симбіоз» (6–7) балів достатні для того, щоб зробити висновок про те, що ця доросла людина не встановлює психологічну

дистанцію між собою і дитиною, намагається завжди бути ближче до неї, задовольняти її потреби, захищати від неприємностей.

Батько або мати нібито відчуває себе одним цілим з дитиною. У таких батьків тривога за дитину значно підвищується, коли дитина починає відстоювати «власну автономію». За власною волею ця категорія батьків ніколи не дасть дитині самостійності, чим, безумовно, заважатиме її розвитку.

Низькі ж бали за цією шкалою (1–2 бали) є ознакою того, що дорослий, навпаки, встановлює значну психологічну дистанцію між собою і дитиною. Що це – повага до особистості дитини чи батьківська байдужість – зрозуміти допоможуть інші показники методики.

Шкала «Контроль»

Високі бали за шкалою «контроль» (6–7 балів) свідчать про те, що доросла людина поводить себе занадто авторитарно стосовно дитини, вимагаючи від останньої незаперечної слухняності і задаючи дитині жорсткі дисциплінарні рамки. Вона нав'язує дитині майже в усьому свою волю. Така поведінка батьків далеко не завжди може бути корисною для дітей, тому що сприяє розвитку пасивності, психологічної загальмованості та інфантилізму.

Низькі бали за цією ж шкалою (1–2 бали) навпаки, свідчать про те, що контроль за діями дитини з боку дорослої людини практично відсутній. Це може бути не дуже добре для навчання і виховання дітей. Найкращим варіантом оцінки педагогічних здібностей дорослої людини за цією шкалою є середні оцінки, від 3 до 5 балів.

Шкала «Ставлення до невдач дитини»

Високі бали за шкалою «ставлення до невдач дитини» (7–8 балів) є ознакою того, що доросла людина вважає дитину маленькою невдахою і ставиться до неї як до нетямущої істоти. Інтереси, захоплення, думки і почуття дитини здаються дорослій людині несерйозними, і вона ігнорує їх. Навряд чи такий дорослий може стати гарним вчителем і вихователем для дитини.

Низькі бали за цією ж шкалою (1–2 бали), навпаки, свідчать про те, що невдачі дитини дорослий вважає випадковими і вірить у неї. Ця віра, як правило, передається самій дитині. І навіть якщо дійсно були якісь негаразди – дитина завдяки батьківській вірі та підтримці обов'язково їх подолає.

Нагадуємо ще раз, що результати цієї методики – лише додатковий привід замислитися над власними настановами вихователя та краще зрозуміти ставлення до своєї дитини.